

Έκ του μεσν. ούσ. *άνδροχωριστής*. 'Ο τύπ. *άδρειο-χωριστρα* έχει τὸ εἰ ἐκ παρετυμ. πρὸς τὸ *άντρεῖος*. Πβ. *άδρειογυναῖκα* ἐκ του *άντρογυναῖκα*.

1) 'Ο χωρίζων τὸν άνδρα ἐνν. ἀπὸ τὴν γυναῖκα, ὁ προκαλῶν τὴν διάζευξιν συζύγων ἐνθ' άν.: *Μ' αὐτὴ 'ναι άδρωχωρίστρα* Θήρ. *Φύγι άπιδῶ, μουρὴ άδρωχωρίστρα!* Καλαμπάκ. || *Άσμ.

Κι σάν τὸν άδρειοχωριστή ἔτσι τὸν τυραννοῦσαν Λέσβ. Συνών. *άντρογυνοχωριστής*. β) *Ανθρωπος συκοφαντικός, διαβολικός Εὔβ. (Κονίστρ. κ. ά.): *Σοῦ εἶναι αὐτὸς μία άντροχωρίστρα* ποῦ Θεὸς νὰ σὲ φυλάη ἀπὸ τὸ στόμα του! 2) Εἶδος φυτοῦ θαμνώδους παράγοντος άνθος κίτρινον καὶ άνθούντος κατὰ τὰ τέλη Μαρτίου (ὠνομάσθη οὕτω, διότι ἅμα τούτου άνθήσαντος οἱ σύζυγοι ναυτικοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄντες ἀποπλέουν ἀποχωριζόμενοι οὕτω τῶν συζύγων των) Πόντ. (Οἶν.)

άντυτος ἐπίθ. κοιν. *άδντος* Κρήτ. Σύμ. κ. ά. *άντυ-τους* *Ηπ. (Ζαγόρ.) *άντ'τους* βόρ. ιδιώμ. *ανάδντος* Σύμ. *άγγουτε* Τσακων.

Έκ του στερητ. *ά-* καὶ του ἐπιθ. **ντυτός* < *ντύνω*. Πβ. καὶ μεσν. ἐπίθ. *άνένδυτος*.

1) 'Ο μὴ ἐνδεδυμένος κοιν. καὶ Τσακων.: *Άκόμη εἶμαι άντυτος*. *Η κόρη ἦταν άντυτη* κοιν. || Παροιμ. *Ντυμένος χῶρες πέρασα, άντυτος οὔτε ἀπὸ χωριὰ* (εἶναι ἀναγκαῖον νὰ εἶναι ἐνδεδυμένος τις εὐπρεπῶς) Αἴγιν. 2) 'Ο μὴ ἔσταχωμένος, ὁ μὴ δεμένος, ἐπὶ βιβλίων κοιν.: *Τὸ βιβλίό μου τὸ 'χω άκόμη άντυτο*. Συνών. *άδετος* 2.

***άντύχη** σύνδ. *άδύχ'* Κυδων. *άδύχ'μ'* Κυδων. Έκ τῆς φρ. *άν τύχη*. Έπὶ συμπεράσματος, λοιπόν, ἄρα: *Άδύχ'μ' σὺ ἦσ'να π' τὰ 'κανις αὐτά!*

άντυχοῦ ἐπίρρ. Λυκ. (Λιβύσσ.) Έκ τῆς φρ. *άν τυχόν*. *Αν τύχη, άν τυχόν. Συνών. *άνίσως* 1.

άντῶ Μακεδ. (Καστορ.) *άντάου* Σκῦρ. Στερελλ. (Καλοσκοπ.) *άντίζω* Πελοπν. (Λάστ. Σουδεν.) *'ντέζου* Μακεδ. ('Ανασελ.) *'ντήσ-σω* Κάρπ. Προστ. *άντα* Εὔβ. (Κονίστρ. Κύμ.)

Τὸ άρχ. *άντῶ*. 1) Συναντῶ Μακεδ. (Καστορ.) Πελοπν. (Λάστ. Σουδεν.) Στερελλ. (Καλοσκοπ.): *Δέν τὸν άντησα* πουθενά τὸν δεῖνα Σουδεν. β) *Αμτβ. τυγχάνω Πελοπν. (Λάστ.) Στερελλ. (Καλοσκοπ.): *Άντησα νὰ εἶμι ἰκεῖ* Καλοσκοπ. 2) *Εμπλέκομαι Μακεδ. ('Ανασελ.): *Έντησα μ' αὐτὸν τὸν άνθρουπουν*. *Νὰ οἱ φ'λάξ' οὐ Θεὸς νὰ μὴ 'ντέης!* 3) Εὐρίσκω κακὸν συναπάντημα, περιπίπτω εἰς ἐπήρεια δαιμονίων Στερελλ. (Καλοσκοπ.): *Αὐτόνου τὸν πιδὶ άντησι*. 4) Σταματῶ που προσωρινῶς Κάρπ.: *Άσμ.

Μῆς 'ς τὴ Σάμον ἦντηξα μῆς 'ς τὸ Σαλονίκι, μόνον ὡσάν νὰ βρέθηκα εἰς ὦραιο περιόλι. 5) Παρατηρῶ, κοιτάζω Εὔβ. (Κονίστρ. Κύμ.) Σκῦρ.: *'Αντα τί τοῦ βάλλ' ὁ διάλος 'ς τ' άφτι νὰ πῆ γιὰ μένα!* Σκῦρ. *'Αντα τόνε, ἔρκεται* Κονίστρ. Πβ. *άντένω*.

***Αντώνις** ὁ, κοιν. *Άδώνις* Κρήτ. Πάρ. Έκ του μεταγν. κυρίου ὄν. *Αντώνιος*. Τὸ βαπτιστικὸν τοῦτο ὄνομα χρησιμοποιεῖται εἰς παροιμ. φρ. ὡς σκωπτικὸν πρὸς δήλωσιν τῶν ἀνοήτων καὶ κούφων ἐνθ' άν.: Παροιμ.

Κόψε ξύλο κάμ' Αντώνι | *κι ἀπὸ πλάτανο Μανόλη* *κι ἄν εἰπῆς καὶ γιὰ τὸ Γιάννη*, | *ὅ,τι ξύλο νὰ 'ναι κάνει* πολλαχ. *'Ο νοῦς σου καὶ τ' Άδώνι* (πρὸς ἀνόητον) Κρήτ. Πβ. *Γιάννης, Μανόλης*.

άνυδριὰ ἡ, *άνυδρία* *Ανδρ. Εὔβ. (Κονίστρ. Κύμ.) Θεσσ. (Ζαγόρ.) Κύθηρ. Κύθν. Πελοπν. (Λακων. Μεσσ.) Πόντ. Σέριφ. Σῦρ. Τσακων. κ. ά. *άνυδριὰ* σύνηθ. *άνυδριὰ* Νάξ. (Γαλανᾶδ. Κινιδ.) *άσ'δριὰ* Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) *άνεδρία* Εὔβ. (Αὐλωνάρ. Κονίστρ.) Κύπρ. Χίος (Νένητ.) *άνεδριὰ* Ρόδ. *άνεγριὰ* Ρόδ. *'νδυγιά* Σαμοθρ.

Έκ του άρχ. ούσ. *άνυδρία*. *Ελλειψις βροχῆς, ἀνομβρία σύνηθ.: *'Φέτο εἶχαμε άνυδριὰ* σύνηθ. *Βαστᾶ 'ς τὴν άνυδρία ἡ θροφαντὴ κολοκυθὰ* Σέριφ. *'Εξεράθ-θησαν οὐλ-λα 'πὸ τὴν άνυδριὰ* Ρόδ. || Παροιμ. *'Σ τὴν άνυδριὰ καλὸ 'ναι καὶ τὸ χαλάζι* (ἐν ἐλλείψει καλυτέρου δύναται νὰ ἀρκεσθῆ τις καὶ εἰς τὸ μικροῦ λόγου ἄξιον ἔστω καὶ μετὰ ζημιῶν) σύνηθ. Συνών. ἰδ. ἐν λ. *άνερέιὰ*.

***άνυδρίζω**, μετοχ. *άνυδρισμένος* Κρήτ. Έκ του ἐπιθ. *άνυδρος*. *Η μετοχ. ἐπιθετικ., *άνυδρος*, διψαλέος: *'Ανυδρισμένος τόπος*. *'Ανυδρισμένο χωράφι*. || Φρ. μεταφ. *'Ανυδρισμένος γιὰ γυναῖκα - γιὰ παρρεῖα*.

άνυδρος ἐπίθ. σύνηθ. *άνυδρε* Τσακων. *άνυδρος* Μέγαρ. Κύθηρ. *άνυγρος* Κύπρ. *άσ'δρος* Πάρ. (Λεῦκ.) *άσ'δρους* Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) *άσ'δρους* Λέσβ. *άδρους* Λέσβ. *άνεδρος* Κύπρ. Ρόδ. — Δλιτέρτ. Τζιυπρ. τραοῦδ. 1, 91 *άνεγρος* Κύπρ.

Τὸ άρχ. ἐπίθ. *άνυδρος*. Οἱ τύπ. *άνυγρος* καὶ *άνε-γρος* ἐκ τροπῆς του συμπλέγματος *δρ* εἰς *γρ*. *Ιδ. ΧΠαντελίδ. Φωνητ. 45.

1) 'Ο πάσχων ἀπὸ ἔλλειψιν ὕδατος, ξηρὸς, ἀχμηρὸς, ἐπὶ τόπου σύνηθ.: *'Ανυδρος τόπος*. *'Ανυδρο χωράφι* σύνηθ. || *Άσμ. *Καὶ ὄδεν ἐκατέβαινε κάτω 'ς τὸ άνύδρους κάδους, άρχίζ' ὁ νότος τὸ νερὸ* *κι ὁ κύρ βορρᾶς τὸ χιόνι* Κρήτ. Συνών. *άνερος* 1. *Η λ. καὶ ὡς τοπων. πολλαχ.

β) 'Ο μὴ ἀρδευόμενος, ὁ μὴ ποτιζόμενος πολλαχ.: *'Ελαιῖς-δομάτες άνυδρες* Μέγαρ. κ. ά. *'Ανυδρα λάχανα* Πελοπν. (Κυνουρ.) *Κολοκύθια άνυδρα* Χίος *'Ανυδρα φασούλια* *Ανδρ. Κρήτ. Συνών. *άνερος* 2, *ξερικός*. γ) 'Ο μὴ πίων ὕδωρ, διψασμένος, Κύπρ. Πελοπν. (Κυνουρ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ά.: *Σῆμ-μερα ἐμείνασιν τὰ χτηνά μου άνυδρα* Κύπρ. || Φρ. *Νησιτικός καὶ άνυδρος* Κυνουρ. || *Άσμ.

Νὰ πιῶν οἱ άνυδροὶ νερό, νὰ πιῶν οἱ διψασμένοι Αἰτωλ. δ) 'Ο μὴ πίνων πολὺ ὕδωρ Νάξ. ('Απύρανθ.): *'Ανυδρος άνθρωπος*. ε) 'Ο διαιτώμενος εἰς άνύδρους εἰς ξηροὺς τόπους Θράκ. Κύπρ. — Δλιτέρτ. ἐνθ' άν.: *'Ανυγρες κουφάες* (κουφή = ὄφρις δηλητηριώδης) Κύπρ. *'Ανυδρα φίδια* Θράκ. || Φρ. *'Α, ποῦ νὰ π-πέσουν 'πάνω σου οἱ άνυδρες κουφάες!* (ἄρᾶ) Κύπρ. || Ποίημ.

Τῶι οὔλα τὴν άνεδρην κουφήν, σγοιὰν ρέσ-σεις, 'ποφουσοῦσιν (οὔλα = καθῶς, σγοιὰν ρέσ-σεις = ὅταν περνᾶς) Δλιτέρτ. ἐνθ' άν. 2) 'Ο μὴ ἔχων χυμόν, ἐπὶ καρπῶν παραγομένων ἐν άνύδροις τόποις *Ανδρ. Πελοπν. (Λακων. Σουδεν.) κ. ά. β) *Ανούσιος, ἀνοστος Πελοπν. (Λακων.) 3) 'Ο μὴ περιχυθεὶς διὰ ζέοντος ὕδατος ἐπὶ ἐλαίου, τὸ ὅποιον ἐξεθλίβη χωρὶς νὰ γίνῃ χρῆσις θερμοῦ ὕδατος Κύθηρ.: *'Ανυδρο λάδι*. Συνών. *άθέρμαστος* 1, *άθέρμιστος* 2.

άνυδροφάσουλο τό, *Ανδρ. Νάξ. ('Απύρανθ.) Έκ του ἐπιθ. *άνυδρος* καὶ του ούσ. *φασόλι*, παρ' ὁ καὶ *φασούλι*.

Φασήολος παραγόμενος εις τόπους μη ποτιζομένους, άλλ' εις άμπέλους ή άγρούς καλώς καλλιεργημένους. Συνών. ιδ. έν. λ. άμπελοφάσσουλο.

άνύλιστος επίθ. Πόντ. (Τραπ.)

Έκ του στερητ. ά- και του επίθ. *ύλιστός < ύλίζω.

Ό μη διυλισθείς: 'Ανύλιστον έν' το 'ξύγαλαν.

άνύμφευτος επίθ. ΣΜαρτζώκ. Νέα ποιήμ. 23 άνύμφευτος Ήπ.

Τό άρχ. επίθ. άνύμφευτος.

Ό μη νυμφευθείς, άγαμος ένθ' άν.: *Άσμ.

'Εδω κοιμάτ' άφέντης μας τ' όμορφο παλληκάρι, τ' όμορφο και τ' άνύμφευτο, μόν' άρραβωνιασμένο

Ήπ. — Ποίημ.

'Η άνύμφευτη νυφούλλα | γυρεύει τό νυμφίο,

δροσιά σκορπᾶ τό θεϊο | 'ς τή μαραμμένη γή

ΣΜαρτζώκ. ένθ' άν. Συνών. άνέγλυτος 1, άνύπαντρος, άπάντρευτος. Πβ. άγυυαίκιστος, άνατρη 1, άνάντριστος.

άνυπάκουος επίθ. Εϋβ. (Κονίστρ. κ.ά.) Ζάκ. Κεφαλλ. Πελοπν. (Άρκαδ. Κορινθ. Μεσσ.) Πόντ. (Χαλδ.) — Λεξ. Βλαστ. άνυπάκουος Πόντ. (Χαλδ.) άνεπάκουος Πελοπν. (Άρκαδ.) άνεπήκουος Κρήτ.—ΙΚονδυλάκ. Πρώτη άγάπ. 65 άνιπάκουος Ήπ. (Ζαγόρ.) άπάκουος Βιθυν. άπάκουος Μακεδ. (Καστορ.) άπάκουος Γ'Χατζιδ. ΜΝΕ 2, 110 άπάκουος Νάξ.

Έκ του στερητ. ά- και του επίθ. ύπάκουος. Πβ. και άρχ. επίθ. άνυπήκοος. Οί τύπ. άπάκουος έκ του ρ. άπακούω (δι' ό ιδ. ύπακούω) του άρκτικού α λαβόντος στερητικην σημ. δι' αναβιβασμού του τόνου. Πβ. Γ'Χατζιδ. ένθ' άν.

Ό μη ύπακούων, άπειθής, παρήκοος ένθ' άν.: Τό παιδί είναι άνυπάκουο Κεφαλλ. Αυτός είναι άνυπάκουος Άρκαδ. Πολύ άπάκουο γίνεται αυτόνο το παιδί Βιθυν. Την άφηκε χήρα μ' ένα παιδί άνεπήκοο ΙΚονδυλάκ. ένθ' άν. Ντ' άνυπάκουον παιδιν είσαι! (ό τόνος του άρκτικού α δια τό έρωτηματικόν ντό - ντ') Χαλδ. Συνών. και αντίθ. ιδ. έν λ. *άνάκουος 1.

άνυπαντριά ή, Πελοπν. κ. ά. άνυπανθρία Λεξ. Κομ. Δεέκ.

Έκ του επίθ. άνύπαντρος.

Τό να να είναι τις άνύπανδρος ένθ' άν.: Παροιμ.

'Η παντριά είναι σκλαβιά κ' ή άνυπαντριά σκουλήκι

Πελοπν.

άνύπαντρος επίθ. κοιν. και Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) άνύπαδρος Κύθν. Μέγαρ. Νάξ. (Κινιδ.) κ. ά. άνύπαντρος βόρ. ιδιώμ. άνύπαδρους Λέσβ. Σάμ. κ. ά. άνύμπαντρος Ήπ. άπαντρος Βιθυν. Κύπρ. άπαδρος Κρήτ. άπαδρους Λέσβ.

Έκ του στερητ. ά- και του άρχ. επίθ. ήπανδρος. Ή λ. και παρὰ Βλάχ.

*Άγαμος, άνύμφευτος, επί γυναικών και άνδρῶν ένθ' άν.: *Εχω άδερφή - κόρη άνύπαντρη. *Εμεινεν άνύπαντρος ή άνύπαντρη κοιν. *Ελέμ'εν άνύπαντρος Χαλδ. || Παροιμ. Κάτσε, κόρη, άνύπαντρη να κάμω γιό να πάρης (επί αναβολών μακρῶν και ματαίων) Πελοπν.—Γνωμ. *Ανύπαντρος προξενητής για λόγου του γυρεύει σύνθηθ. Κι ό άνύπαντρος κι ό παντρεμένος μένει μετανοημένος Πελοπν. (Λάστ.) || *Άσμ.

Κόρη, κι αν είσαι άνύπαντρη, καλή μοίρα να λάβης,

και παντρεμένη αν είσαι σύ, πολλούς χρόνους να ζήσης

ΑΜανούσ. Τραγούδ. 2, 84

Ποιός ειδε ψάρι σε βουνό κ' ελάφι σε λιμάνι, ποιός ειδε κόρη άνύπαντρη 'ς τα κλέφτικα ντυμένη; ΑΜανούσ. Τραγούδ. 1, 115. Συνών. ιδ. έν λ. άνύμφευτος.

άνυπόγραφος επίθ. λόγ. κοιν.

Τό μεσν. επίθ. άνυπόγραφος.

Ό μη ύπογεγραμμένος: Γράμμα άνυπόγραφο.

άνυπολυδία ή, Κύπρ.

Έκ του επίθ. άνυπόλυτος. Περί του σχηματισμού ιδ. ά- στερητ. 1 β.

Τό να είναι τις άνυπόδητος, άνυποδησία: 'Που την άνυπολυδιαν έσκληρύναν τα πόδια μου. Συνών. ξυπολυσιά.

άνυπόλυτα επίρρ. Κύπρ. άλυπόρ'τα Καππ. (Άραβάν.) άλυπόρτσινα Καππ. (Άραβάν.)

Έκ του επίθ. άνυπόλυτος. Ό τύπ. άλυπόρ'τα έκ του άνυπόλ'τος, ό ιδ. έν λ. άνυπόλυτος.

Χωρίς ύποδεσιν ένθ' άν.: Πεπατω άλυπόρ'τα Άραβάν.

***άνυπολυτεύω**, μέσ. άνυπολυτεύομαι Κύπρ.

Έκ του επίθ. άνυπόλυτος.

Γίνομαι άνυπόλυτος, καταντῶ άνυπόδητος.

άνυπόλυτος επίθ. Κύπρ. άνυπόλ'τος Καππ. (Σινασσ.) άλυπόλυτος Κύπρ. άλυπόν'τος Πόντ. (Νικόπ.)

Τό μεσν. επίθ. άνυπόλυτος. Ό τύπ. άλυπόλυτος κατά προληπτικην άφομ., ό δέ τύπ. άλυπόν'τος κατά μετάθ.

Ό μη ύποδεδεμένος, άνυπόδητος ένθ' άν.: Μεν παπαττης άνυπόλυτος τῶ' εν-να κρωώσης Κύπρ. || Γνωμ.

Τίτσιρος τῶι άνυπόλυτος τῶι δαχτυλίδκι φορεῖ

(επί πτωχαλαζόνος. τίτσιρος = γυμνός) Κύπρ.

Τσαγκάρις άνυπόλυτος, ράφτης άκατάραφτος

(επί τῶν έχόντων μὲν τὰ έφοδια, αλλά παραμελούντων έαυτούς) αυτόθ. || *Άσμ.

Τίτσιροι τῶι άνυπόλυτοι τῶ' οί δγκγῶ έδρωπιτιδιάζαν αυτόθ. Ή σημ. και μεσν. Πβ. Μαχαιρ. 1, 610 (έκδ. R Dawkins) «και έκατέβην ό κούντης τῆς Τρίπολις και ούλοι οί άφέντες... και ούλες οί κυράδες και ή κούνταινα άνυπόλυτοι».

άνυπόμονα επίρρ. Γ'Επαχτίτ. έν Προπυλ. 1, 237 ΓΨυχάρ. Άγν. 162 — Λεξ. Κομ. Μπριγκ.

Έκ του επίθ. άνυπόμονος. Ή λ. και παρὰ Σομ.

*Ανυπομόνως ένθ' άν.: *Ανυπόμονα, θαρῶ, εκείνη τῆ νυχτιά καρτερούσανε και οί δυό τους να ξημερώση ΓΨυχάρ. ένθ' άν. *Ανυπόμονα τῆν καρτερούσανε Γ'Επαχτίτ. ένθ' άν.

άνυπομόνευτος επίθ. Πελοπν. (Κορινθ.) — Λεξ. Κομ. Δεέκ Μπριγκ.

Έκ του επίθ. *άνυπομονευτός < άνυπομονεύω δι' αναβιβασμού του τόνου.

Ό μη έχων ύπομονήν ένθ' άν.: Δεν κάθεσαι να σου βάλω να φάς, τόσο άνυπομόνευτος είσαι; Κορινθ. Συνών. άβάσταχτος 1 γ, άνυπομόνητος, άνυπόμονος.

άνυπομονεύω Κρήτ. *Αθην.

Έκ του επίθ. άνυπόμονος.

Είμαι άνυπόμονος, άνυπομονῶ.

άνυπομονησία ή, λόγ. κοιν. άνυπομονησίγια Πόντ. (Κερασ.) άνυπομονησιά σύνθηθ.

Τό μεσν. ούς. άνυπομονησία.

*Ελλειψις ύπομονῆς ένθ' άν.: Τον έπιασε ή άνυπομονησιά, δὲ μπορεῖ να κάτση σύνθηθ. Συνών. άνυπομονιά.

